

1.1 Učebnice

1.1.1 Porovnání učebnic od nakladatelství SPN 1996 a 2010

OBDOBÍ VLÁDY JEDNÉ STRANY

13

Komunistická strana Československa chtěla vládnout sama; to se jí podařilo v **únoru 1948**, kdy komunisté převzali moc. Brzy zemřel prezident Edvard Beneš a novým prezidentem se stal představitel KSČ **Klement Gottwald**. Československo začalo budovat socialistickou společnost. Stát byl ovládnut po čtyřicet let pouze jednou stranou, která úzce spolupracovala se Sovětským svazem, hlavní komunistickou velmocí.

Všichni prezidenti po dalších 40 let byli komunisté: postupně Klement Gottwald, Antonín Zápotocký, Antonín Novotný, Ludvík Svoboda, Gustáv Husák. Komunistická strana se stala stranou s více než 1,5 mil. členů. Strana řídila vše: armádu, policii, školy, ale i sportovní organizace, vědu, umění a celou kulturu vůbec. Kázeň ve straně byla přísná. Mnoho lidí, kteří nesouhlasili s komunistickou vládou, buď odešlo do zahraničí, nebo muselo odejít ze svých míst.

Hned po únoru 1948 zahájila komunistická vláda změny. Rolníci, kteří po válce získali půdu, o ni zase přišli. Podle sovětského vzoru se vytvářela zemědělská družstva. Hovězí dobytek, koně i stroje museli rolníci předat družstvům nebo státním statkům. Kdo odmítl, mohl být uvězněn nebo vystěhován. Soukromí rolníci, řemeslníci a obchodníci přestali existovat. Zhoršila se kvalita služeb. Nedostávalo se potravin, takže lidé stáli o sobotách dlouhé fronty na maso.

Lidé, které považovala KSČ za nebezpečné, dopadli mnohem hůře, než se ztratili své zaměstnání. Nastala doba soudů s kněžími, novináři, diplomaty, vysokými předválečnými důstojníky. Obvinění, dostávali vysoké tresty (doživotí nebo trest smrti) za činy, které nikdy nespáchali. Velký ohlas v zahraničí měl soud dr. Miladou Horákovou a jejími dvánácti spolupracovníky. Milada Horáková byla jako první žena poválečného státu odsouzena zcela nevině k trestu smrti.

Lidé se cítili zadrženi, báli se udavačů, navzájem si nedůvěřovali. Pace policie německé; báli se udavačů, navzájem si nedůvěřovali. Československo se stalo **totalitním státem**. V něm bylo jednotné (komunistické) přesvědčení zaváděno a udržováno násilím.

Od roku 1960 však docházelo k uvolnění. Z vězení byli propuštěni

Lidové milice – mocenský nástroj KSČ

1301

společně. Nebylo proto divu, že KSČ v prvních poválečných volbách v českých zemích zvítězila. Ani to jí však nestačilo, komunisté chtěli vládnout sami. V **únoru 1948** se jim podařilo převzít všechnu moc ve státě.

Tehdejší volební kampaň se podobala té dnešní. Do voleb v roce 1946 si KSČ vylosovala číslo 1 a náležitě toho využila.

Prezident Edvard Beneš v roce 1948 odstoupil a brzy poté zemřel. Na jeho místo nastoupil představitel KSČ **Klement Gottwald**. Všechny důležité funkce a úřady ve státě přešly do rukou komunistů. **Jedna politická strana ovládala a řídila vše: armádu, policii, činnost soudů, školy, ale i sportovní organizace, vědu, umění a celou kulturu vůbec.** Ani KSČ se ale nemohla rozhodovat zcela samostatně, musela spolupracovat se **Sovětským svazem**, hlavní komunistickou velmocí.

Mnoho lidí, kteří s komunistickou vládou nesouhlasili, odešlo do zahraničí (emigrovali), mnozí museli opustit své zaměstnání. S těmi, které KSČ považovala za nebezpečné, se vypořádala po svém. Kněží, novináři, vojáci bojující za války na Západě a mnozí další byli **souzeni na základě smyšlených obvinění**. Za činy, které nespáchali, dostávali vysoké tresty (mnoho let vězení nebo i trest smrti).

Náša republika přestala být republikou demokratickou a stala se **totalitním státem**. V něm bylo jednotné (komunistické) přesvědčení vyžadováno a udržováno násilím. Lidé se báli tajné policie – **Státní bezpečnosti** (StB), báli se i udavačů a navzájem si nedůvěřovali.

Vaši prarodiče vám potvrdí, že v těchto letech byl problém sehnat i některé běžné potraviny. Fronty před obchody nebyly žádnou zvláštností.

LIDÉ A ČAS

V zemědělství došlo k velkým změnám. Zhládala se zemědělská družstva, do kterých museli všichni rolníci vstoupit a odevzdat tam své pole, stroje, dobytek. Kdo odmítl, mohl být uvězněn nebo vystěhován. Soukromí rolníci, řemeslníci a obchodníci přestali existovat, všechno zajišťoval stát.

Nový prezident Klement Gottwald

Mladí lidé měli svou organizaci, Československý svaz mládeže (ČSM). I tam komunisté prosazovali své myšlenky. Také děti měly vlastní organizaci: Pionýrskou organizaci ČSM.

76

1.1.2 Fraus 2011 – strana popisující zemědělství za komunismu

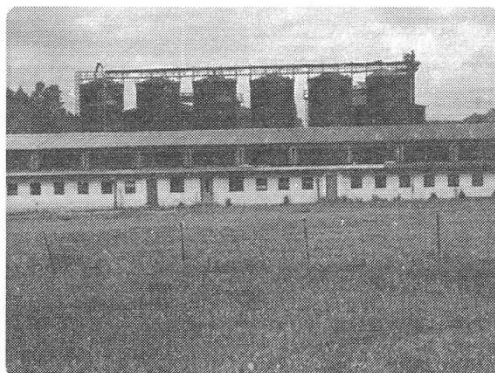
Zemědělské hospodaření, nebo výroba?

Většina zemědělců v Československu si nevydělal dost peněz na pořízení nové techniky. Pro drobné hospodáře bylo proto výhodné zakládat družstva. Společně pak zemědělci v družstvech nakoupili techniku a produkty prodávali za výhodnější ceny než jednotlivci.

Po roce 1948 ale komunisté zemědělce ke vstupu do JZD – jednotných zemědělských družstev – nutili. Hospodáři, kteří nechtěli svůj majetek odevzdat, byli zastrašováni. Museli odevzdat stroje a odvádět velkou část úrody jako daně státu. Sedláci s větší rozlohou polí byli trestáni jako venkovští boháči, i když byli ochotní do JZD vstoupit. Komunisté jim zabavili majetek. Celé rodiny pak vystěhovali do vzdálených oblastí a do svého původního domova měli zakázaný vstup. Někteří zemědělci byli uvězněni jako nepřátelé státu.

Zemědělská družstva vedli komunisté, i když třeba neměli se zemědělstvím žádné zkušenosti. V hospodaření družstev tak ze začátku docházelo k mnoha chybám.

■ Vysvětlete, pro koho bylo hospodaření v JZD výhodné a pro koho ne. Proč?

Kravíny se zásobními věžemi výrazně změnilý venkovskou krajinu.

Pole obdělávaly stroje. Hodně se zde používaly chemické přípravky.

Zemědělství se vyvíjelo podobně jako průmysl směrem k velkovýrobě. Zemědělská výroba ve velkém se jevila jako výhodná, ale způsobila i řadu problémů. Vysvětlete jaké.

Také v západních státech docházelo k vytváření velkých farem. Drobní hospodáři svá pole dobrovolně prodávali a odcházeli za lepší prací do měst.

Jak se staráte o vybavení a pořádek ve vaší třídě? Porovnejte se svým pokojíčkem. V čem je rozdíl? Jaké nebezpečí přináší společné vlastnictví?

JZD vytvářela velké chovy: kravíny, prasečáky, drůbežárny s mechanizovanou obsluhou. Ve snaze o co nejlepší výsledky se často bezohledně zacházelo se zvířaty i s krajinou.

1.1.3 Didaktis 2011 – struktura stran

JZD HABROVANY

V jihomoravské vesnici Habrovany se zemědělci vzniku jednotného zemědělského družstva dlouho bránili. Hospodářsko zde 32 sedláků a přibližně 100 obyvatel vlastnilo zemědělskou půdu o malých rozlohách. JZD Habrovany bylo založeno v létě roku 1957 a mělo 148 členů – do družstva vstoupili všichni držitelé půdy nad 0,5 hektaru. Společně hospodařili na výměře 344 hektarů. Koncem roku 1959 mělo JZD Habrovany 220 kusů skotu, 276 prasat, 1 200 slepic a 23 koní. Za rok 1959 bylo od jedné prasnice odchováno průměrně 11 selat a od jedné slepice získáno 122 vajec.

Co znamená zkratka JZD?

statek a zámek v Habrovanech (1938)

ČERNÝ TROJÚHELNÍK

Oblast na hranicích České republiky, Polska a Německa byla označována jako „Černý trojúhelník“. Od 70. let 20. století patřila tato oblast k nejvíce znečištěným regionům v Evropě. Znečištění způsobovala jednak povrchová těžba hnědého uhlí a zejména pak jeho nedostatečné spalování v místních tepelných elektrárnách. Do ovzduší se z elektráren uvolňoval oxid siřičitý, který způsobuje poškození rostlin, dýchacích cest u živočichů, oxyselení vodních toků a jezer, ale také např. korozi kovů, rozpad pískovce či betonu. Typickým ukazem v této oblasti byl nažloutlý smog a usychající stromy na svazích Krušných a Jizerských hor. Průměrná délka života místních obyvatel byla o deset let nižší než celorepublikový průměr.

Ukážte si na internetu nebo v encyklopedii, co jsou to tzv. kyselé deště.

les poškozený kyselými dešti (Krušné hory)

MOST

Severočeské město Most se nacházelo na rozsáhlých ložiscích hnědého uhlí. Potřeba těžby uhlí vedla k rozhodnutí zbourat staré město a postavit nové moderní město na jiném místě. Součástí starého Mostu byl i krásný gotický kostel. Aby zůstal zachován, byl celý pomocí speciálního zařízení přesunut po kolejích o 840 metrů dále. Přesun trval od 30. září do 27. října 1975 rychlostí 2 centimetry za minutu.

Vynleďte město Most ve Skalním atlasu ČR.

mostecké náměstí (1940)

přesun kostela Nanebevzetí Panny Marie

bourání starého Mostu a těžba uhlí

VŠE PATŘÍ STÁTU

Komunisté zavedli novou organizaci hospodářství zvanou socialismus. Veškeré závody, podniky a většinu obchodů komunisté odebrali jejich vlastníkům. Soukromé vlastnictví odstraňovali i v zemědělství. Nutili rolníky vstupovat do takzvaných **jednotných zemědělských družstev**, kde všichni hospodařili společně. Průmysl, obchod i zemědělství tedy vlastnil a řídil stát. Ukázal se však jako špatný vlastník a socialistické hospodářství brzo zaostávalo za vývojem ekonomiky v západních zemích.

BUDUJEME TĚŽKÝ PRŮMYSL

Zatímco v západní Evropě a Americe se průmyslová výroba zaměřovala na využívání nových výrobních postupů, materiálů a zdrojů energie, komunistické Československo po vzoru SSSR rozvíjelo hlavně těžký průmysl, jako byla těžba uhlí, hutnictví a strojírenství. To vše značně **znečišťovalo životní prostředí**, které se v průběhu komunistického režimu neustále zhoršovalo. Těžba uhlí navíc zcela **pozměnila** a mnohdy i zničila některé **části krajiny** v severozápadních Čechách a na Ostravsku.

NESPOKOJENOST LIDÍ

Úpadek hospodářství byl jedním z mnoha důvodů nespokojenosti obyvatelstva s komunistickým režimem. Lidem vadilo, že o všem rozhodují komunisté, že nemohou cestovat do západní Evropy, že základního spotřebního **zboží je nedostatek** nebo je nekvalitní.

NEDOSTÁTKOVÉ ZBOŽÍ

Jen výjimečně se v obchodech objevovalo exotické ovoce jako banány nebo pomeranče. Nedostatkovým zbožím byly i takové základní potřeby, jako byl toaletní papír, a když do prodejen dorazil, stály se na něj fronty. Kdo si chtěl koupit automobil Škoda, musel se zapsat do pořadníku a dlouho čekat, až na něj přijde řada. Západní zboží nebylo zdaleka dostupné pro každého, prodávalo se v obchodech Tuzex za předem vydané poukázky zvané bony nebo za západní měnu. První Tuzex byl otevřen v Praze v roce 1957. Nejvíce lidé v Tuzexu nakupovali elektroniku, potraviny, kosmetiku, ale také třeba tehdy tolik populární džíny, které se běžně nedaly sehnat.

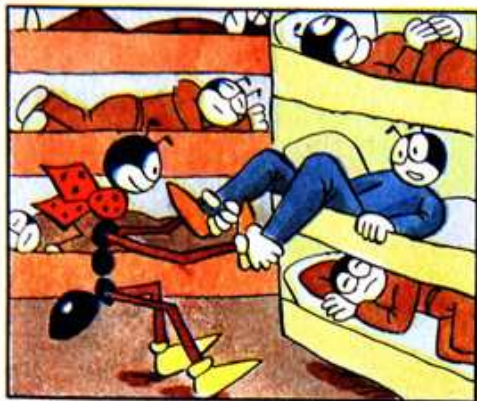
fronta na japonskou džínu

1.2 Ukázky literatury pro děti a mládež

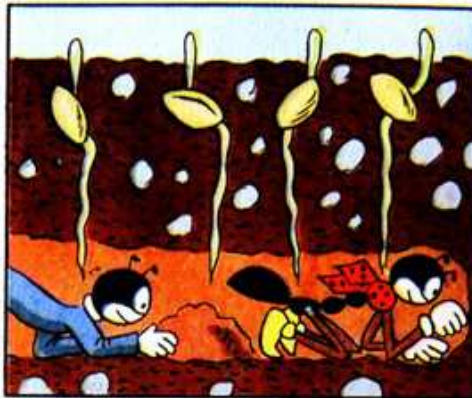
1.2.1 Kousky mládence Ferdy Mravence

SEKORA, Ondřej a Ljuba ŠTÍPLOVÁ. *Kousky mládence Ferdy Mravence*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1968.

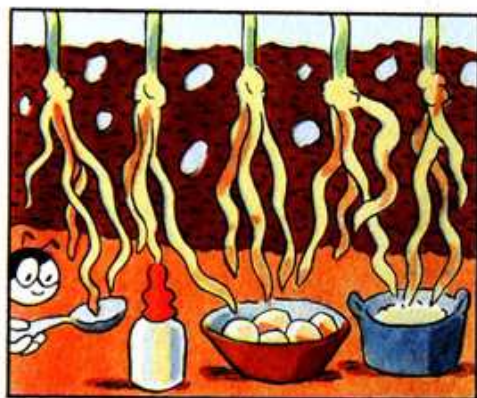
I PŘÍRODA BUDE LEPŠÍ

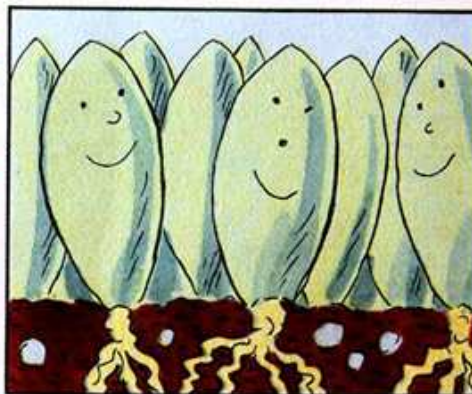
Vstávat, kluci, pětiletko,
proženem vám trochu lejtka.

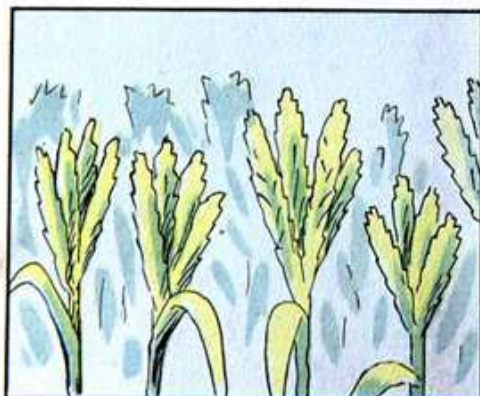
Chcete vědět naše plány,
Půjdem pod obilné lány.

Chodbičky si uděláme,
kořínkům tam najíst dáme.

Pohledte teď na osení,
hubený už nikdo není.

Lidé budou rádi asi,
každý stvol má čtyři klasy.

Lidé spokojeni byli,
nazvali to Ferdobíli.

ABY BYLO VŠECHNO LEPŠÍ

Pětiletka začne, hola!
Nový život na nás volá!

Mravenci, co uděláte?
Cožpak zahanbit se dáte?

Uděláme velkou práci,
nejme přec jen pro legraci.

Budem dělat všichni spolu,
vystavíme velkou školu,

A tam všechny naučíme,
přeměníme, přeškolíme.

že pak budou jak my pění,
jak mravenci svorní, silní.

CO UDĚLÁME S LENOCHY?

K práci dostanem se stěží,
lenoch nám tu v cestě leží.

Nejdřív zveme ve slušnosti,
zvedněte své líné kosti!

Bez kostí je? Ze jen dřímá?
Práce že ho nezajímá?

My však budem dělat, pane!
Chcete nám stát v cestě? Ba ne!

Lenochy my vyhodíme
ať jsou sebe větší! Vime?

A když volnou cestu máme,
do práce se všichni dáme.

1.2.2 Jak se naše babička dala ke kosmonautům

Jak se naše babička dala ke kosmonautům

„Mami, vyprávěj nám zase o těch kosmonautech!“

„O kosmonautech?“ nechápu.

Je přelom tisíciletí. Procházíme kolem obrovského statku v sousedství. Kdysi červenou střechou prorůstají stromy. Místo nablýskaných oken černé díry. Chlévy a stodoly se rozpadají, a co se dalo odvézt, už tu dávno není.

Vzpomenu si, co jsem dětem minule vykládala. „Jo vy myslíte o komunistech?“ dojde mi. „Nó, o komunistech!“

Milé děti, to bylo tak...

A znovu vyprávím o tomhle statku, kde se po generace pracovalo od rána do noci, až jednou sedláka vyhnali. „Komunisti, že jo?“ Naložil peřiny, selku a malovanou truhlu, vůz odkolébal alejí, aby se už nikdy nevrátil. A pak to tu šlo od desíti k pěti a mnohem dál.

O továrně na zlacené rámy, co ji z ničeho vybudoval můj praděda. Sice měl první auto ve městě a u fabričky růžovou zahradu, ale hned vedle záhony zelí a slepice, aby se zbytečně nerozhazovalo. Když přišel „pracující lid“, aby si to všechno vzal včetně kurníků, prabábu v tu ránu trefila mrtvice. Vynesli ji i s postelí. Na dvoře ji ale sundali, škoda postele. Ten dvůr pak směl praděda za odměnu každý den zametat.

A o mé babičce, co se rázem z dcerušky továrníčkovy stala dcerou buržoustka a vykořisťovatele, a všechny ty její nóbl školy a cizí jazyky jí byly nejen k ničemu, ale na obtíž. Co s nimi taky v bournárně masa. A narodil se jí můj táta.

A o mé druhé babičce, která byla šťastná, že skončila válka a že bude konečně dobře a s komunisty nejlíp. A narodila se jí moje máma.

„Mám ještě něco vyprávět?“ „Jo! Teď tu o Perníkové chaloupce!“

Milé děti, to bylo tak...

1.2.3 Třešňový sad

Třešňový sad

Když třešňový sad „U průhonu“ rozkvetne, jde od něho záře daleko široko. Kdekdo se běží podívat na ten bělostný zázrak. I listonoš Antoš na své obchůzce schválně sem zajde. Postojí a velebí: „Lidé, to je krása! To je krása!“

Co tahle třešňovka už vytrpěla! Sedlák si jí nikdy tuze nehleděl. Plot shnil, nezbedové rvali nezralé ovoce a lámali větve. Kozy okusovaly stromům kůru, housenky jim ožíraly listoví.

Do nedávna byla třešňovka Tomšova, dnes je to majetek družstva. Starý, kulhavý Šembera tu hlídá.

A hele, babička Danešová s vnučaty! Z nedaleké chalupy se ihned belhá Šembera a přívětivě volá: „Ale to jsou k nám hosti! Tak jen dál, pojdte dál!“

„Šembero, kam se odtud poděl plot?“ diví se stařenka.

„Plot? Chm,“ usmívá se Šembera, „spálili jsme ho. Vrabci si z něho stejně houby dělají a před kluky a před kozami bráním třešňovku já,“ důležitě si poklepal Šembera na prsa.

„Dědo, kdo sbírá housenky?“ ptá se malý Julek.

„Housenky? Na podzim přijde brigáda, proženeme větve a housenčí hnízda spálíme. Kůru pěkně očistíme a kmeny natřeme vápenným mlékem.“

„Jéje – a proč to?“ diví se Lidka.

„Ničíme tak škodlivý hmyz, panenka!“

„Půdu kolem stromů kypříte?“ vzpomněla si babička.

„Jak by ne?“ tvrdí Šembera. „Okopáváme je a hnojíme. Jen se podívejte, co máme třešní““

Babička pochvaluje: „Nonono, srdce se na ně směje.“

„A pusy také – vidíte, děti?“ rozesmál se Šembera. „To se rozumí, že vám dám třešně. Dám. Za to hlídání smím si tu očesat jeden strom. Vybral jsem si tuhle ten,“ ukazuje prstem Šembera.

Děti s radostným leskem v očích přistupují a děda trhá. Trhá a sype každému hrst lesklých, červeně zardělých třešní.

„Děti, děti! Kdypak tohle bývalo,“ blahořečí stařenka. „Kdypak tohle jakživo bývalo!“

1.2.4 Perlorodky

Perlorodky

Asi se mu ulevilo, když jsem se ho zeptal, co vlastně dělá.

„Geologické průzkum asi víš, co je. Rozvážím jim vrtací tyče a součástky na vrtací mašiny, a od nich svážím do Prahy na centrálu vyvrtaný vzorky.“

Došlo mi to: „Ty, co jsou vzadu...“

„Jo.“

Něco mi nesedělo. Hodil po mně okem: „Co se tak tváříš?“

A pak jednou rukou plácl do volantu a po něm do čela: „No jasně! Že jsem študovanej a dělám tohle! Je ti to divný, co? Nebo dokonce podezřelý?“

Mále jsem mu řekl, že mě přetrumfl: že já sice umím odezírat ze rtů, ale on z hlavy.

„A když ti řeknu, že jsem doktor práv, budeš mi to věřit?“

Za volantem avie a s rukama nejma mozolů na doktora práv fakt nevypadal. Taky se mi ale nechtělo hrát divadélko. Zatím se k mně choval férově a já chtěl taky. Teda jsem řekl: „Je to divný, to jo.“

Chvilí jako by nad tím pokyvoval hlavou. Pak se zasmál a řekl: „Víš, co je ještě divnější? Že teď dělá u vrtů několik jinejch doktorů práv, taky ale doktoři filozofie, pár spisovatelů, novináři, univerzitní profesori...“

Ti spisovatelé a doktoři a další se veřejně stavěli proti tomu, že nás v osmašedesátým obsadili Rusáci a už tu zůstali. Některý to dokonce namlouvali na magneták a kazety posílali do Svobodné Evropy, nebo to říkali západáckejm novinářům a noviny to pak psaly všude po světě a byla z toho pěkná ostuda. A tak je vyrazili z práce a oni skončili u vrtů. Nebo myli okna nebo topili v kotelnách.

1.3 Vzor písemního souhlasu

(název základní školy a adresa)

Sdělení rodičům

Vážení rodiče,

studentka učitelství pro 1. st. ZŠ z Pedagogické fakulty UK v Praze Lucie Bílá bude u nás ve třídě v rámci výzkumu pro svou diplomovou práci vyučovat hodiny vlastivědy a následně s vybranými žáky vést rozhovor nad tématem historie od roku 1948 do 1989 u nás.

Máte právo odmítnout účast Vašeho dítěte ve výzkumu. V tom případě se normálně zúčastní výuky, ale nebude s ním veden rozhovor. Odmítnutí nemá pro Vás ani pro dítě žádné důsledky.

V případě jakýchkoli dotazů se prosím obraťte na studentku Lucii Bílou (lucie.bila@centrum.cz) nebo na vedoucího práce RNDr. Dominika Dvořáka, PhD. (dominik.dvorak@pedf.cuni.cz).

Děkuji

(jméno učitelky)

Informovaný souhlas

Byl/a jsem seznámen/-a s podmínkami účasti mého syna / dcery na diplomním výzkumu studentky Lucie Bílé a souhlasím s tím, že se jej mé dítě zúčastní. Beru na vědomí, že veškeré informace získané v rámci tohoto výzkumu budou anonymní a nebudou použity jinak, než pro diplomovou práci a pro výuku a výzkum PedF UK.

Byla jsem poučena, že mohu svůj souhlas odmítnout nebo i později odvolat.

Jméno dítěte: _____

Podpis rodičů _____

Datum:

1.4 Příprava „Komunismus na vesnici“

Venkov mezi lety 1948-1989

Témata: kolektivizace

Klíčová slova: komunismus, KSČ, třídní boj, združstevňování, JZD

Cíl: Žák popíše a zhodnotí združstevňování v zemědělství z hlediska a) sedláků / majitelů půdy b) chudých lidí.

Důkaz o učení: Popiš, jak se změnil za združstevňování život rodiny chudého zemědělce, který dosud neměl žádnou půdu, statek, stroje ani koně.

Popiš, jak prožívala období kolektivizace rodina sedláka, který přišel o rodinný statek.

Struktura hodiny

1, Úvod (2 minut)

„Když byli vaši rodiče malí asi jako vy, vládli u nás komunisté. Ví někdo, kdo byli komunisté? *(předpokládám, že budou žáci z domova, nebo ze školy vědět, každopádně musí nahlas zaznít, že to byli politici, kteří byli u moci po druhé světové válce; definice sdělitelná dětem: komunista byl člověk, který patřil k politické straně Komunistická strana československá a uznával jejich myšlenky – žádné rozdíly mezi lidmi, každý má práci, všichni máme společný majetek. Komunisté považují bohaté a chudé lidi za nesmiřitelné nepřátele, kteří spolu vedou boj (třídní boj), proto je dovoleno a dokonce správné použití NÁSILÍ. Těm, kdo mají pole, obchody, továrny, domy se jejich majetek může vzít násilím. Komunisté vědí nejlíp, co je správné, a proto mají ostatním vládnout. Kdo by v tom chtěl komunistům bránit, patří do vězení. Dnes si budeme číst a povídat o tom, jak to u nás v té době a v době, kdy byli mladí vaše babička a dědeček, vypadalo. Začneme čtením příběhu, který napsal autor v té samé době.“*

2, Četba příběhu Třešňový sad.(7)

+ otázky pro rychlíky: Vypiš, kdo v příběhu vystupoval? Čí je třešňovka? Koho byla předtím?

3, Rozhovor o přečteném (7)

Kde se příběh odehrává? Kdo v něm vystupuje? V třešňovce Šembera jen pracuje, nebo je třešňovka jeho? Koho je? Koho byla předtím? Tomša ji družstvu prodal, nebo si ji družstvo vzalo? To, co se v příběhu stalo, se nazývá združstevňování – přidání do družstva. Znáte význam slova družstvo? *(předpokládám, že řeknou sportovní oddíl, štafetu) Ukážu jim obrázek vysvětlující JZD: jednotná zemědělská družstva byl spolek, kam se zapsali majitelé statků a polí (malých i velkých). Daly se dohromady jejich stroje i zvířata a od té doby se hospodařilo společně – společně seli i sklízeli. Dnes máme družstva stále. Nejspíš někdo z vás zná „bytové družstvo“. To je družstvo, které poskytuje svým členům byty k bydlení, opravuje byty, které vlastní.*

4, Četba začátku komiksu (o cílech a záměrech komunistů) (5)

Dobrý záměr? Sliby komunistů.

Co komunisté slibovali?

Ze vzniku družstev nejvíce získali chudí lidé, kteří do té doby neměli peníze, nebo práci. V družstvu bylo práce dost. Co se stalo bohatému člověku – sedlákovi, kulakovi – se dozvíme v následujícím komiksu.

5, Druhá strana mince: Příběh v komiksu – co když někdo do družstva vstoupit nechtěl? (7)

V komiksu je, jak probíhali schůze, co na nich komunisté slibovali.

„Někde to fungovalo, výhody byly pro všechny zúčastněné. Jinde ale ne... Obzvlášť, když se do vedení dostal někdo, kdo hospodaření nerozuměl.“

Jak komunisti ztížili tatínkovi práci? Co myslíte, že se stalo s jeho traktorem? Jak tatínek problém vyřešil? Pomáhal někdo tatínkovi? Mohl mu pomáhat? Co byly dávky/dodávky? Proč asi zakázali Věrušce jít na školu, na kterou chtěla?

6, Audio ukázky

Použit: (6,5 nahrávky + 8)

zničení sedláka dodávkami: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/1952/clip/6985>

Lucerka je rostlina. Jak velkou dodávku měl její tatínek odevzdat? Jak velkou dodávku JZD? Kdo určil, že mají pěstovat len? Šel jim tam pěstovat? Jaké brambory a řepu to měl tatínek ve sklepě? (na setbu) Kdo je odhalil a našel ho z nepřítele? (komunista, který byl původně holič a práci v zemědělství nerozuměl) Co jejich tatínka zničilo? (velké dodávky)

nevýhodná pole: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/1218/clip/3594>

Kdo jako první vstoupil do JZD? Kdo tam vstoupit nechtěl? Co dostali sedláci za pozemky? Mohli tam něco pěstovat? Co když zvládli plnit dodávky a pořád nechtěli do družstva?

když bude málo času, vynechat:

soud se sedlákem: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/3173/clip/9928>

Kdo nakonec rozhodoval o osudu sedláků? (nějaký politik z kanceláře KSČ) Byl to soudce? Může dnes rozhodovat o soudních věcech nějaký politik?

ustájení: <http://www.pametnaroda.cz/witness/clip/id/3789/clip/15497>

Příběh byl o společném ustájení krav. Čeho se majitelé báli? Proč za kravami chodili?

6, Ukázka fotografií před a po (5)

Obrázky zchátralých statků, zámků...

Příběh pana Vodňanského: *Roku 1948 byl statek zabrán. „Den, kdy naší rodině ráno patřil statek, polnosti, koně a krávy a večer už jsme nesměli vstoupit ani na dvůr, se z paměti vymazat nedá,“ vzpomíná Miroslav Vodňanský.*

Během jediného dne si lidé z Blíževedel a okolí mohli vzít vše, co potřebovali nebo co se jim líbilo – zvířata, pole, stroje i nářadí. “Kromě vystěhování mi nebylo umožněno odmaturovat, povinnou vojenskou službu jsem absolvoval v Pomocných technických praporech. V roce 1992, kdy mi byl zdevastovaný statek vrácen, z něj zůstaly vlastně pouze obvodové zdi,“ říká Miroslav Vodňanský. Co se mělo dít se zabaveným majetkem? Co se opravdu stalo?

hospodářský dvůr JZD Veleň o žních

statek Stranné roku 1935

statek Stranné roku 1992 po navrácení

opravený statek Stranné

7, Závěrem (5)

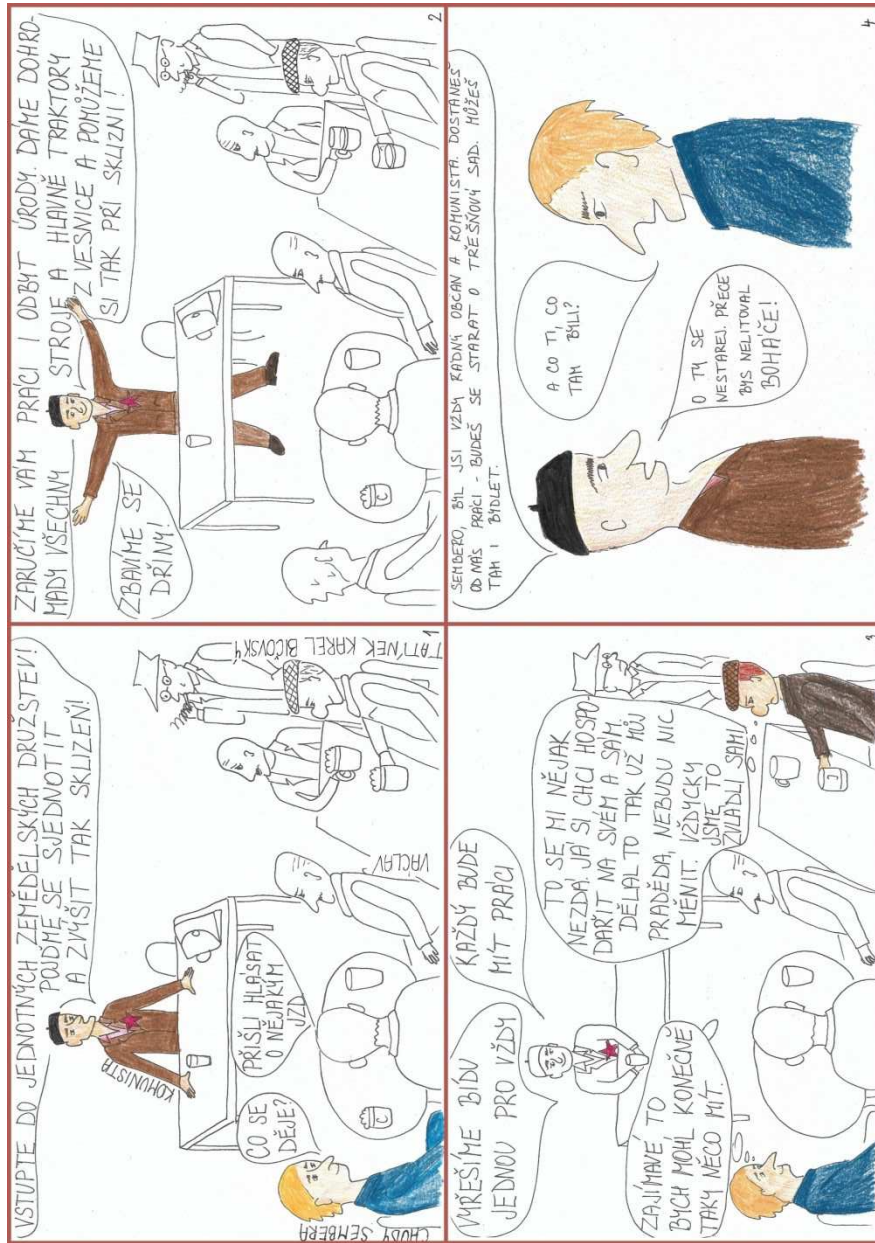
Povídali jsme si, jak vypadala vláda komunistů na vesnici. Podobně to bylo i ve městech a v celé zemi. Co asi brali bohatým lidem komunisté ve městech? Komunisté chtěli, aby měli všichni stejně. Díky tomuto jejich záměru zavedli zdravotnictví pro všechny. Všichni byli povinně očkovaní a tak se podařilo některé choroby zmírnit, nebo dokonce úplně vymýtit. Jenže komunistická strana nevěděla, kdy přestat. Když ovládala úplně vše v zemi, zabavovala obchody i domy. Nechtěli, aby měl někdo svojí vlastní firmu a podnikal. Chtěli mít lidi pod kontrolou a nechtěli, aby byl někdo úspěšnější a bohatší, než druhý.“ Společné hospodářství se nedařilo. Lidé se o majetek, který vlastnili „společně“, nepečovali dobře. Raději se starali o své chaty, chalupy nebo koníčky.

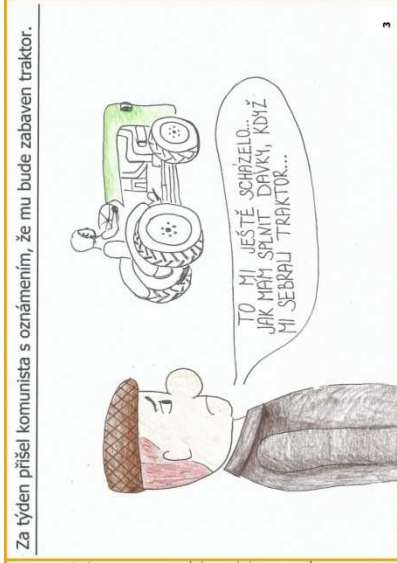
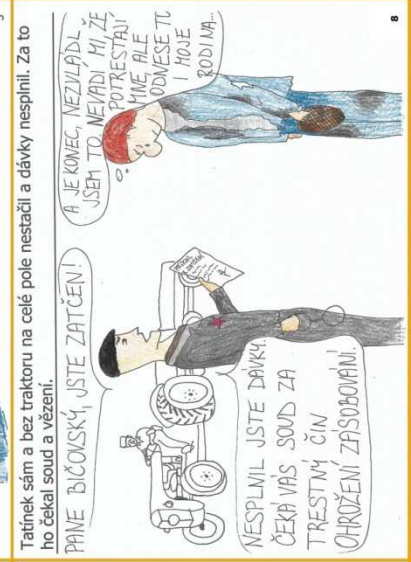
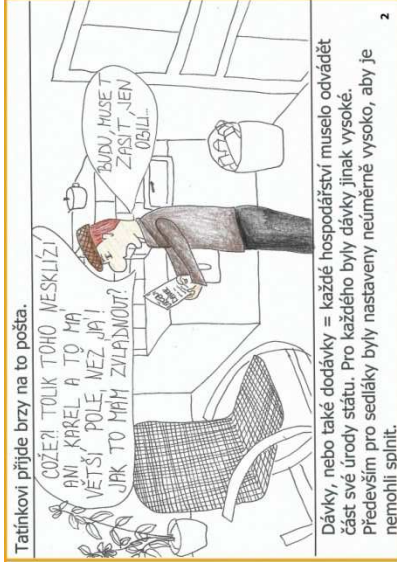
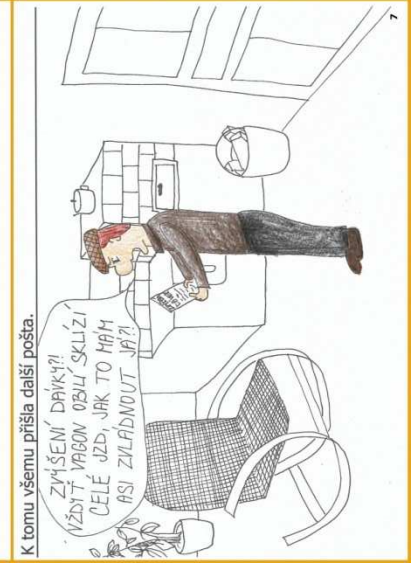
Otázky k rozhovoru:

- 1, Jak se změnil život chudého zemědělce?
- 2, Jak se změnil život bohatého sedláka?
- 3, Proč komunisté dali do vězení toho, kdo nesplnil dávky? Bylo to spravedlivé? Mohl sedlák jimi předeepsané dávky splnit?
- 4, Proč komunisti vystěhovali ty, kteří nevstoupili do JZD?
- 5, Co se mělo dít se zabaveným hospodářstvím a majetkem?
- 6, Co se opravdu stalo?
- 7, Jaké výhody tedy mělo združstevňování?
- 8, Jaké mělo nevýhody?
- 9, V kterém případě je správné mu majetek vzít?
- 10, Je správné udělat dobré věci násilím?
- 11, Jak asi přišel bohatý sedlák ke svému majetku? Napadnou tě různé možnosti?
Hodně pracoval, rozuměl hospodářství
Zdědil to, oženil se dobře
Byl lakomý, málo platil svým zaměstnancům
Někomu to ukradl.
- 12, Myslíte si, že je vždy nespravedlivé, když mají někteří lidé více než jiní?
- 13, Může někdo být bohatý zaslouženě?
- 14, Je správné, když má vynikající fotbalista nebo lékař vyšší plat než jiní lidé?
- 15, Báli se něčeho komunisté?
- 16, Proč lidi komunismus nesvrhli? (*báli se*) Bylo správné proti státu – komunismu bojovat? Proč?

Příběh 1: Stranný, rodina Vodňanských (zdroj: <http://hlidacipes.org/jak-nasilna-kolektivizace-znicila-cesky-venkov-expozice-zemedelskeho-muzea-pripomene-pribehy-sedlackych-rodu/>)

1.5 Komiks

1.6 Strukturovaný rozhovor s dívkami ze základní školy Bordó

1, Jak se změnil život chudého zemědělce?

BD2: Přidal se do JZD a jako těm jinejm, co brali třeba nějaký ty věci tak on si je půjčoval a byl, jakože bohatší.

BD1: Taky si myslím, změnil se mu k lepšímu.

BD3: Měl práci, měl víc peněz, mohl si půjčovat ty věci od těch ostatních lidí, možná měl i víc kamarádů.

2, Jak se změnil život bohatého sedláka?

BD1: No vlastně, že jak mu to sebrali, tak on už toho moc neměl a když mu pak zvýšili dávky a nepřidal se do JZD, tak prostě ho mohli dát do vězení, když to nesplnil.

BD2: Když se nepřidal do JZD, tak mu dali horší půdu, někde u lesa s kamenama. Dávali mu větší dávky, sebrali mu nějaký stroje, takže se mu to zhoršilo.

BD3: Když se nepřidal do JZD, tak mu dávali větší dávky, třeba dcera, nebo syn, když měl, tak mu nedali maturitu. No, sebrali mu ty traktory, no a pak se musel odstěhovat.

3, Proč komunisté dali do vězení toho, kdo nesplnil dávky?

BD3: Protože prostě, každý musel dávat něco do toho, a když to prostě nedal, tak to bylo špatně, bylo to nefér.

U: Nefér vůči komu?

BD3: Vůči těm ostatním, co to plnili.

BD1: Že to bylo neférový, když to takhle jakože vůči těm ostatním, když to taky nedělal.

BD2: Bylo to taky nefér, protože on dostal jiný dávky, takže i pro něj to bylo docela nefér, protože neměl i ty stroje.

4, Proč komunisti vystěhovali ty, kteří nevstoupili do JZD?

BD1: Protože ty ostatní taky by se s ním, jakože nechtěj pracovat (komunisti nechtějí, aby s ním pracovat), že by se spolčili.

BD2: By se ty jeho kamarádi, protože na vesnici se všichni znali, by se jakože spikli a mohli by jít proti JZD, takže odstěhoval a nemohl občas ani do tý vesnice vkročit.

BD3: No že s těma kamarádka, že by se s nima mohl spolčit a že prostě to JZD by proto mohlo mít problémy.

5, Co se mělo dít se zabaveným hospodářstvím a majetkem?

BD3: Mělo by se znárodnit. A ty lidé si mohli rozebrat ty traktory, věci zbaráku.

BD2: A třeba, když se vzali barák, nebo nějaký statek, tak se o to nestarali a vzali si jenom ty věci, co se jim líbily, nebo co potřebovali.

U: To je všechno, co se opravdu dělo, ale to oni určitě nechtěli, aby to takhle dopadlo. Co asi zamýšleli s majetkem na začátku?

BD1: Aby tam někdo bydlel? Mohli tam mít ty traktory, věci.

BD3: Aby se o to staralo, aby se to potom nezničilo.

BD2: Aby tam třeba mohli dát ty lidi, protože ten statek byl lepší, než měli oni a aby se tam mohli nastěhovat, do většího statku.

6, Co se opravdu stalo?

BD2: Zchátral... Protože se o ně nikdo nestaral a nebyli tam žádný lidi, co by se o to mohli starat a ani ty stroje.

BD1: Už to nevyužili, měli toho moc.

BD3: Bylo to k ničemu, lidi už to nepotřebovali.

BD1: Vzali toho tolik, že už to ho měli hodně.

7, Jaké výhody tedy mělo združstevňování?

BD2: Že když dostali jeden vagon, a bylo jich víc, že to stihli za kratší dobu.

BD1: No taky, že a že když někomu vzali ty stroje, tak mohli používat víc těch strojů a tak.

BD3: Mohli si pomáhat, aby je nemuseli zavřít a tak.

8, Jaké mělo nevýhody?

BD3: No dyť byly ty dávky, tak lidi neměli ty traktory, takže si to nemohli obstarat a neměli to hotový, tak je zavřeli.

BD1: Taky, že je zavírali.

BD2: Ale pak třeba když měl někdo kamaráda, tak, co se třeba nepřidal, (ale myslela, že se přidal do JZD) tak mu ten kamarád mohl pomoci, ale pak by ho taky mohli zavřít, že mu pomohl.

9, V kterém případě je správné mu majetek vzít?

(oslovená BD1 neví)

BD3: No dyť se o to ten člověk nestará, dyť už to chátrá, ty věci by se třeba používali víc, kdyby si je vzali, ale třeba zase když se o to někdo stará a používá ty věci, tak zase to se jim nemá brát.

BD1: Když se o to stará, tak by jim to spíš neměli vzít, ale ten, kdo se o to nestará, třeba tam jenom bydlí, chodí pryč, nestará se o to, ty stroje jsou zaprášený, nestará se o to, tak by mu to asi měli vzít.

BD2: No, že měli by to dát tomu, kdo to nemá a potřebuje to, když se tamten o to nestará.

10, Je správné udělat dobré věci násilím?

Nikdy. Ne

11, Jak asi přišel bohatý sedlák ke svému majetku? Napadnou tě různé možnosti?

BD1: Že to třeba zdědil?

BD2: Třeba měl nějakou práci, která hodně vydělávala, a mohl si to pořídit.

BD3: Nebo nějak dobrý kamarád třeba že umřel, že si hodně pomáhali, že třeba ten chudej ho nechal bydlet toho kamaráda chvíli u něj, tak on mu to nechal.

BD2: Nebo třeba, že tam pracoval, ten majitel umřel a viděl, že se o to stará, tak mu to nechal.

Existoval nějaký šatný způsob?

BD2: Třeba násilím.

Jak?

BD2: Že by mu vyhrožoval. Že když mu nedá ten statek, tak že mu něco udělá.

BD1: Že mu ho nějak přebere, že mu začne vyhrožovat, on se bude hrozně bát a udělá si něco třeba, tak ho získá.

BD3: Taky tím násilím.

12, Myslíte si, že je vždy nespravedlivé, když mají někteří lidí více než jiní?

BD3: No záleží, jestli toho má víc, než ten druhý. Kdyby měl jenom malinko víc, než druhý, tak to ani moc nevadí.

BD1: Taky, taky že je nefér, když toho mají hodně, že když mají o pár věcí víc, tak to nevadí, ale když oni mají hodně věcí a my nic, tak to vadí.

BD2: Třeba, když on je třeba i pyšnej a vychloubá se těma věcma, tak to není fér vůči těm ostatní, který toho mají míň, nebo třeba když chodí do školy a je líp oblečený, než ostatní, a tak.

13, Může někdo být bohatý zaslouženě?

BD1: Jo, třeba že chodí poctivě do tý práce, chová se tak dobře, snaží se hodně a vydělává si ty peníze, tak to si zaslouží.

BD3: Třeba když udělá v práci něco dobře, tak ho pochválí, stane se třeba nějakým šéfem a pomene třeba na ty ostatní hodný.

BD2: Třeba tím, že bydlejí tam jeho příbuzný, on se o ně stará, pečuje o ně, stará se tam o to, a třeba když umřou, oni by mu to mohli nechat, že se o ně staral.

14, Je správné, když má vynikající fotbalista nebo lékař vyšší plat než jiní lidé?

BD1: Ten lékař, že on pomáhá těm lidem, dává do toho všechno prostě, takže to je správný.

U: Co teda fotbalista?

BD1: Moc ne, protože on jenom kope do míče a nikoho nezachraňuje.

BD2: Třeba ten doktor má i noční směny je už unaveněj, ale musí pracovat furt. A dělá třeba i závažný operace, třeba se srdcem. A ten fotbalista, no zase nás reprezentuje... Ale je to docela nefér.

BD3: No ten lékař si to jako zaslouží, že nás zachraňuje, tak ten si to určitě zaslouží. A ten fotbalista, no zase někoho pobaví. A nebo třeba pomáhá nemocným lidem.

15, Báli se něčeho komunisté?

BD2: Jo, třeba když někdo se nepřidal do toho JZD, tak že by se ty lidi, co se tam nepřidali, mohli spiknout proti nim.

BD1: Úplně to stejný.

BD3: Taky.

16, Proč lidi komunismus nesvrhli?

BD2: Protože si mysleli, že mají dobrý nápady a že by se to mělo hodně jako prosadit, a že by to měli všichni dělat a nakonec to bylo pro někoho horší a pro někoho lepší.

BD3: No třeba si na začátku mysleli, že jim pomůžou, že na ně budou hodný, že jim budou pomáhat.

BD1: No oni ty komunisti, že prosazovali, těm lidem říkali, že to bude hezký a že to bude všechno dobře, a přitom to pak nakonec jako to mělo nějaký výhody, ale moc ne...

Bylo správné proti státu – komunismu bojovat?

BD3: No, záleží, jestli by byli proti nim, že by jim třeba ubližovali, a nebo jestli by na ně byli hodný a rozuměli by si.

BD2: Tak ale třeba že jo, když se někdo přidal do JZD, tak on byl chuděj a on byl bohatší, tak ten bohatší zchudnul. Tak asi kdyby se nějak násilím do něj ty z JZD nějak navázeli, tak by se mohl spiknout s těma ostatníma. Podle toho, jestli na ně násilím na ně šli, nebo nějak vyhrožovali.

BD1: No, když to byl všechno v pořádku, jako že měli se dobře, tak neměli bojovat proti tomu státu, ale kdyby to bylo špatně, bída by byla a takhle a všechno by měl ten stát, tak to by bojovat měli.